WIKIPEDIA

Tur

Iz Wikipedije, slobodne enciklopedije

Tur (taksonomski i latinski: **Bos primigenius**) je izumrla vrsta iz roda divljeg goveda, koje je živjelo u Evropi, Aziji i Sjevernoj Africi, predak današnjeg domaćeg goveda. Posljednji evropski primjerak živio je do 1627.

Njegovo orginalno taksonomsko ime *Bos primigenius*, prevedeno je na latinski iz njemačkih termina *Auerochse* (prvobitno govedo) i *Urochs* (pragovedo), donedavno se smatrala netočnim, već se predlagalo isto ime kao i za domaće govedo - *Bos taurus*. Međutim *Međunarodna komisija za Zoološke nomenklature*, odlučila je 2003. zadržati 17 starih imena, [2]između ostalog i *Bos primigenius* za divlje govedo, a za njegovu podvrstu domaće govedo i njegove podvrste treba koristiti taksonomsko ime *B. primigenius taurus*, jer se smatra zasebnom vrstom. *Tur* je od prahistorije bio značajna životinja za opstanak ljudi, tako da na njegove crteže i opise nailazimo od prahistorijskih spilja, do spisa *Komentari o Galskom ratu* (Commentarii de bello Gallico) Julija Cezara. Njegov lik postao je simbol mnogih evropskih država i gradova; Alba-Iulia, Kaunasa, Rumunjske, Moldove, Turka, pokrajine Mecklenburg, i švicarskog kantona Uri (koji je dobio i ime po njemu).

Tur	

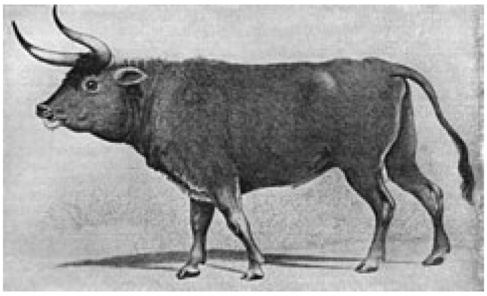

Crtež izumrlog evropskog goveda Tura iz 19. vijeka

Status zaštite

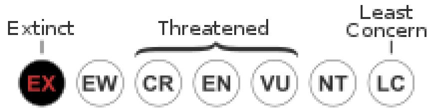

Status zaštite: **Izumrli** (1627) (IUCN 3.1)[1]

Naučna klasifikacija

Carstvo:	Životinje (Animalia)
Koljeno:	Svitkovci (Chordata)
Razred:	Sisavci (Mammalia)
Red:	Parnoprstaši (Artiodactyla)
Porodica:	Šupljorošci (Bovidae)
Potporodica:	Goveda (Bovinae)
Rod:	***Bos***
Vrsta:	***Tur (Bos primigenius)***

Dvojni naziv

Bos primigenius

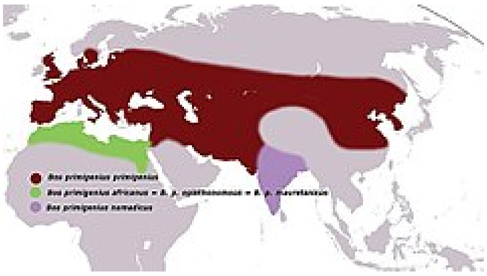

Rasprostranjenost Tura (na osnovu istraživanja Cis Van Vuuresa)

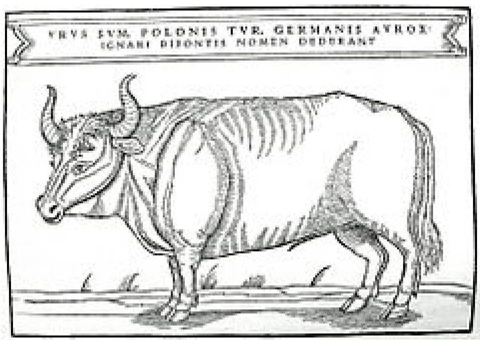

Ilustracija *Tura* u knjizi Sigismunda von Herbersteina iz 1556 sa latinskim tekstom *Urus sum, polonis Tur, germanis Aurox: ignari Bisontis nomen dederant*

Sadržaj/Садржај

Izgled i građa
Način života
Porijeklo i izumiranje
Podvrste
Izvori
Vanjske veze

Izgled i građa

Tur je bilo nešto većih dimenzija nego današnje domaće govedo koje poznajemo. Bio je visok 160 -180 cm (mužjaci), i oko 150 cm ženke, dug oko 2,8 m bez repa, koji je imao 0,8 m. Raspored zubi (kao i kod drugih vrsta iz potporodice goveda) bio je:

0.0.3.3
3.1.3.3

Turevi su imali istaknute spolne razlike, osim osnovnih bioloških razlika u građi spolnih organa, razlikovali su se po boji i po veličini. Ženke su bile kraće i niže (nešto nižeg hrbata) od mužjaka. Mužjaci su bili crnosmeđi, a ženke crvenkastosmeđe, i jedni i drugi imali su svijetle (skoro bijele) rogove sa crnim vrhovima.

Način života

Turevi su bili rasprostranjeni u skoro cijeloj Evropi. Njihovo stanište bile su uglavnom stepe, tajge, vlažne močvarne šume i riječne doline. Ova goveda su živjela u krdima, osim ponekog starijeg bika, koji su živjeli sami, da bi se u vrijeme parenja pridružili krdima. U krdu, koje je brojalo nekoliko desetina jedinki, postojao je dominantni mužjak, pa je za vrijeme parenja dolazilo do borbi oko ženke. Parenje se odvijalo krajem ljeta, a telad su dolazila na svijet krajem proljeća. Tur se najviše hranio travom, ali i voćem, lišćem i mekšim grančicama. Za razliku od većine današnjih vrsta goveda koji su u pravilu dnevne životinje, *Tur* je bio aktivan u sumrak i noću.

Tur se brani od napada vukova

Porijeklo i izumiranje

Prema istraživanju Paleontološkog muzeja Univerziteta u Oslu, prvi primjerci ove vrste pojavili su se na prostoru današnje Indije prije oko dva milijuna godina pn.e, odakle su migrirali na Srednji Istok i druge dijelove Azije. Do Evrope su stigli oko 250 000 godine.[3] Donedavno se smatralo da je *Tur* bio različit od evropskog domaćeg goveda (*Bos taurus*), ali novija taksonomija je odbacila tu razliku.

Podvrste

Na svijetu su postojale tri podvrste *Tura* koji su živjeli na različitim teritorijima:

- *Bos primigenius primigenius* - **Evroazijsko divlje govedo**, - živjelo je po stepama i tajgama Evrope, Sibira i Centralne Azije. *Turevi* su udomaćeni oko 6. milenia pne. na Bliskom Istoku, a najvjerojatnije u isto vrijeme i na Dalekom Istoku. *Turevi* su bili brojni u Evropi za vrijeme Rimskom Carstvu, i masovno su korišteni u borbama u amfiteatrima. Masovni lov na njih doveo je do toga da su gotovo istrijebljeni, u 13. vijeku, egzistiralo je samo još nešto malo krda po Istočnoj Evropi, pa je lov na njih postao privilegija bogataša i kraljeva, ipak ni to ograničenje lova, nije ih spasilo od istrebljenja i posljednji evropski tur umro je prirodnom smrću 1627. u šumi Jaktorów u Poljskoj.

- *Bos primigenius namadicus* - **Indijsko divlje govedo**, živjelo je na vrućim i suhim prostorima Indije, od njega su oko 9. milenija pne. pripitomljeni prvi primjerci koji su se razvili kao goveda - zebu. [4]

- *Bos primigenius mauretanicus* - **Afričko divlje govedo**, živjelo je po makiji i šumama Sjeverne Afrike. Ono je bilo potomak Indijskog divljeg goveda, koje je migriralo s Bliskog istoka. Ne zna se kad je izumrlo, prije tog su drevni Egipćani pripitomili pojedine primjerke iz kojih je nastalo Egipatsko govedo, koji je bilo najraširenija pasmina goveda po Mediteranu do importa zebua iz Indije.

Izvori

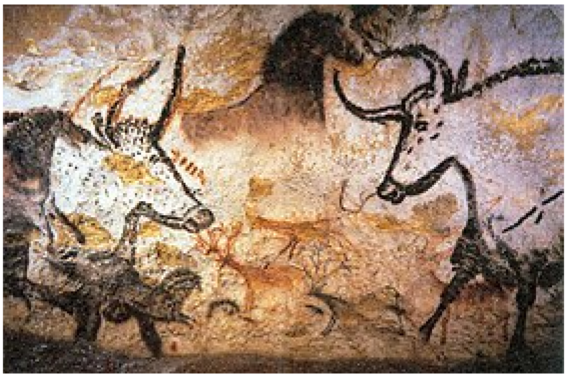

Prahistorijski crtež Tura iz pećine Lascaux

1. A. Tikhonov. "*Bos primigenius*" (http://www.iucnredlist.org/apps/redlist/details/136721/0) (engleski). International Union for Conservation of Nature and Natural Resources. http://www.iucnredlist.org/apps/redlist/details/136721/0. Pristupljeno 16. 10. 2011.
2. ICZN, Biodiversity Studies (http://iczn.org/content/biodiversity-studies)
3. Paleontologisk Museum Oslo (http://www.toyen.uio.no/palmus/galleri/montre/english/a31922.htm)
4. In the Light of Evolution III: Two Centuries of Darwin (2009), *str. 96*, National Academies Press (http://www.nap.edu/openbook.php?record_id=12692&page=96)

Vanjske veze

- The Aurochs is coming back to European forests and grasslands (http://www.eurowildlife.org/news/the-aurochs-is-coming-back-to-european-forests-and-grasslands/) ((en))
- Aurochs - Bos primigenius (http://www.petermaas.nl/extinct/speciesinfo/aurochs.htm) ((en))

Tur na Wikimedijinoj ostavi

Dobavljeno iz "https://sh.wikipedia.org/w/index.php?title=Tur&oldid=9032158"

Ova stranica je zadnji put izmijenjena 15:04, 7 januar 2015.

Tekst je dostupan pod Creative Commons Attribution/Share-Alike licencom; dodatni uslovi se mogu primijeniti. Za detalje pogledajte uslove korištenja.